

УДК 316.1

Н.А. ВАСИЛЬЄВА

ПІДСУМКИ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО «КРУГЛОГО СТОЛУ» «МІСТО І ЙОГО МЕШКАНЦІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ РЕАЛІЙ», ПРИСВЯЧЕНОГО 20-РІЧЧЮ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІОЛОГІЯ» У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Васильєва Наталія Анатоліївна – старший викладач кафедри соціології Дніпропетровського національного університету ім. Олесь Гончара

У статті аналізуються підсумки міжрегіонального «круглого столу» «Місто і його мешканці у контексті сучасних соціальних реалій», присвяченого 20-річчю з дня заснування спеціальності «Соціологія» у Дніпропетровському національному університеті ім. Олесь Гончара.

Ключові слова: соціологія міста, місцеве самоврядування, маркетинг міста, місцева інфраструктура, імідж міста, образ міста.

В статье анализируются итоги межрегионального «круглого стола» «Город и его жители в контексте современных социальных реалий», посвященного 20-летию со дня основания специальности «Социология» в Днепропетровском национальном университете им. Олесь Гончара.

Ключевые слова: социология города, местное самоуправление, маркетинг города, местная инфраструктура, имидж города, образ города.

In the article are analysed results interregional “round” table “City and his habitants in the context of modern social realities”, sanctified to the 20year from the day of founding of speciality “Sociology” in the Dnepropetrovsk national university the name of O. Gonchara.

Keywords: sociology of city, local self-government, marketing of city, local infrastructure, image of city, offenses of city.

© Н.А. Васильєва, 2012

Розвиток сучасного українського суспільства називають по-різному: хто стрімким, хто непередбачуваним, хто біфуркаційним. Та як би там не було, протиріччя сучасного українського життя необхідно не лише критикувати чи виражати своє задоволення тим або іншим соціальним результатом, але й зі здоровим «науковим глуздом» їх пояснювати та досліджувати, прогнозувати та інтерпретувати отримані результати.

Саме такими універсальними функціями і наділена соціологія, яка виступає в якості загального інтегруючого формату соціального буття. Теоретичні й емпіричні дослідження складних процесів функціонування і розвитку складних соціальних систем лежать в основі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі соціології. Соціологічні осередки – це, як правило, система навчальних, наукових та прикладних інституцій, що здійснюють багатовекторний розвиток соціології та пов’язані тісними зв’язками у певній соціальній площині. Дніпропетровський соціологічний осередок сформувався ще в руслі промислової соціології під час досліджень побуту та праці робітників. Але його діяльність була б неповною без підготовки фахівців у галузі соціології. У квітні 1991 року наказом ректора Дніпропетровського державного університету № 567 від 29 квітня 1991 року «Про відкриття кафедри соціології» створена кафедра соціології. До першого складу кафедри увійшли: професор В.Г. Городяненко, доцент Л.І. Швидка, доцент О.В. Гилюн, доцент А.В. Решетніченко, тобто люди, яких зараз знають не лише у вузьких колах наукової еліти Дніпропетровщини, а й на рів-

ні України, Росії, Польщі та інших країн завдяки тісним науково-дослідним зв’язкам соціологів ДНУ із закордонними колегами. Зокрема, це факультет соціології Санкт-Петербурзького університету, факультет соціології Московського державного університету, Російська спілка соціологів, Ліверпульський університет, університет Кобленц Ландау (Німеччина), Політехнічний інститут у м. Жешува (Польща), Національне аерокосмічне агентство США — NASA.

Таким чином, ми можемо з упевненістю сказати, що Дніпропетровський соціологічний осередок повністю сформувався і 22 квітня 2011 року ми вже святкували 20-ту річницю з дня заснування спеціальності «Соціологія» у Дніпропетровському національному університеті ім. Олесь Гончара. Даному ювілею було присвячене проведення конференції у форматі міжрегіонального «круглого столу» «Місто і його мешканці у контексті сучасних соціальних реалій», що проходила на базі Палацу студентів Дніпропетровського національного університету ім. Олесь Гончара. До складу учасників конференції ввійшли провідні науковці, фахівці з соціології із 18 вишів України та Інституту соціології НАН України (географія учасників включала 12 міст: Київ, Одеса, Львів, Харків, Луцьк, Запоріжжя, Черкаси, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Павлоград та ін.). Загальна кількість учасників за програмою конференції склала 59 осіб, серед яких 13 професорів, докторів наук, які обіймають посади завідувачів кафедр, ректорів та проректорів провідних українських вузів, 26 провідних доцентів, кандидатів наук, а також

викладачі, асистенти та студенти спеціальності «Соціологія» Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара. Конференція проводилась за співучасті управління внутрішньої політики Дніпропетровської міської ради та Дніпропетровського обласного відділення Соціологічної Асоціації України.

Перш за все, вразили розмаїття та багатоаспектність міської проблематики, представлені під час проведення «круглого столу»: історія міста, сфери функціонування міста, імідж міста, міський маркетинг, міський брендінг, екологія, політика міста тощо.

У вітальному слові завідувач кафедри соціології ДНУ імені Олеся Гончара професор В.Г.Городяненко окреслив основні етапи становлення та розвитку соціологічної освіти в університеті, у доповіді було наведено дані із місцевих архівів. Особливу увагу приділено перспективам розвитку соціологічної освіти та її ролі у вирішенні проблем міста і регіону.

Представники міської влади, зокрема начальник управління внутрішньої політики м. Дніпропетровська, звернув увагу на соціальні аспекти розвитку місцевого самоврядування. Логічним у даному руслі було окреслення основних проблем сучасної соціології міста, яка покликана вирішувати нагальні проблеми та вказувати на перспективи подальшого розвитку різних сфер даного міста. Доцент кафедри соціології ДНУ ім. Олеся Гончара Демичева А.В. наголосила на предметних пріоритетах сучасної соціології міста. Стратегічне планування та його специфіка на теренах промислового великого міста було представлено у доповіді головного наукового співробітника ІС НАН України професора Суїменка Є.І. «Стратегія виробничого розвитку сучасного великого міста». Науковець із багаторічним досвідом соціологічних досліджень при ІС НАН України виокремив специфічні риси та етапи стратегічного планування, окреслив завдання соціолога-дослідника та навів приклади проведення досліджень у даній сфері.

Наступний проблемний тематичний блок стосувався іміджу міста та міського брендінгу, що свідчить про інноваційність та сучасність соціологічного мислення учасників «круглого столу». У даному ракурсі вельми цікавою була доповідь ректора ДУЕП ім. А.Нобеля професора Холода В.І. та професора Полторака В.А. «Соціально-територіальний маркетинг в управлінні соціальним розвитком міста». У виступі наголошено на необхідності докорінних змін у соціально-територіальній політиці щодо міст України, зокрема Дніпропетровська. Характеризується так званий «внутрішній маркетинг», направлений на мешканців міста як цільову аудиторію, та зовнішній маркетинг, спрямований на вирішення проблем залучення інвестицій до міста, представлення міста як високоякісного «товару» для туристів та інвесторів. Авторами проаналізовано ресурсний потенціал міста, розкрито необхідність впровадження маркетингу інфраструктури, маркетингу населення, маркетингу іміджу і репутації для успішного функціонування сучасного міста. У даному контексті були заявлені

ні також доповіді стосовно особливостей маркетингу туристичних послуг Західного регіону (Городняк І.В., ЛНУ ім. І.Франка) та якості сфери послуг м. Павлограда (зав. кафедри маркетингу та менеджменту ЗПІЕУ Махмадамінова Г.А.), дозвілєвої інфраструктури сучасного міста (Мачуліна І.І., доцент ДДТУ), міська ідентичність крізь призму маркетингового підходу (Мусієздов О.О., доцент ХНУ ім. В.Н.Каразіна) та формування іміджу міста в контексті політики підтримки сталого розвитку регіону (Міхно Н.К., ДНУ ім. Олеся Гончара), методології оцінки іміджу міста (Пастух Т.Я., Національний університет «Львівська політехніка»). У цьому ж блоці проблем було ряд доповідей молодих науковців за результатами власних соціологічних досліджень, в яких розкрито соціокультурні детермінанти топології міського простору (Лаврік В.А.), тілесність як місце пам'яті у сучасному міському просторі, фотографування як практика соціальної творчості у повсякденному житті молоді (Фадеева І.О.), конструювання простору міста під впливом туристичних практик (Шевчук М.О.), імідж міста у програмах новин на телебаченні, де на матеріалах власних досліджень було проілюстровано наявність негативного іміджу м. Дніпропетровськ і це дійсно є проблемою (Бородіна Д.Л.), соціальний контроль у візуальному просторі (Білько О.І.).

Наступний блок, представлений на обговорення «круглого столу», тематично стосувався проблем управління містом та безпосередньо владної еліти міста.

Учасники представили на обговорення проблеми розмежування владних структур та населення міста (доповідь проф. В.Ю.Пушкіна, Національний гірничий університет), проблеми формування ідентичності еліти в сучасному місті (проф. Михайльова К.Г., проректор з науково-дослідної роботи ХГУ «Народна українська академія»). У даному контексті представлені також дані соціологічних досліджень політичної культури міського населення на прикладі м. Одеса (проф. Лісенко О.В., ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського»). Дані соціологічних досліджень свідчать про необхідність наявності сильного лідера міста, який міг би чітко та швидко вирішувати міські проблеми. Вказано на розчарування респондентів у демократії в Україні, невиконання ЗМІ своєї функції контролю над владою, зниження рівня політичної активності населення. Доповідь доповнено програмними матеріалами щодо ролі соціології у вирішенні проблем місцевих громад (доц. Ядранський В.М., Класичний приватний університет) та комунікацій у системі соціального управління регіоном (доц. Ядранська О.В.), соціоінженерних підходів щодо оптимізації міста як соціального комплексу (доц. Ячний А.М.).

Досить вагомо та ґрунтовно на обговорення було представлено проблеми формування ціннісних орієнтацій окремих соціальних груп сучасного міста, виявлено чинники та фактори формування ціннісних орієнтацій молоді, проведено аналіз динаміки та перспектив розвитку ціннісної сис-

теми городян тощо (проф. Богомаз К.Ю., доц. Гилюн О.В., доц. Швидка Л.І.), представлено особливості дозвілля молоді як особливої креативної та мобільної соціальної групи (доц. Підлісний М.М., доц. Ніколенко В.В.), проблеми освіти та толерантності (проф. Шевцов С.В.), соціального самопочуття викладачів вузів (доц. Швидка Л.І.), соціокультурні аспекти аналізу поколінної структури міста та проблем приватності в культурному ландшафті міста (доц. Бойко В.А. та доц. Ходус О.В.), проблем міфу міста і кризи проектування у сучасній масовій культурі (доц. Легеза С.В.). Професор Астахова В.І. у програмних матеріалах представила стильову неоднорідність життя у великому вузівському центрі, наведено дані соціологічних досліджень на прикладі м. Харків.

Особливої уваги заслуговує проблематика шлюбно-сімейних відносин, яка була представлена у доповідях доцента Макаренко В.А. «Сім'ї м. Дніпропетровська: соціально-демографічний аналіз» та доцента Сорокіної Л.М. Вказано на кризу міської сім'ї, дисфункціональність даної інституції, великий процент розлучень – із 10 молодих сімей 6 розлучаються у перші 5 років спільного життя. Наголошено, що у сучасному місті не існує позитивного образу сім'ї в ЗМІ, створення родини в

оцінках молодих городян-досить затратний крок, тому багато із них відкладають вступ до шлюбу. Завдання соціології полягає у формуванні позитивних уявлень щодо шлюбно-сімейних відносин та позитивного іміджу сім'ї.

Наприкінці обговорення стосувалось проблем соціального захисту населення (проф. Малахова Ж.Д., Приватний класичний університет) та проблем техніки і мистецтва у міському просторі (проф. Лобанова А.С., зав. кафедри економіки та соціології КДПУ).

Таким чином, засідання «круглого столу», присвяченого 20-річчю з дня відкриття спеціальності «Соціологія» у ДНУ імені Олесья Гончара, пройшло досить плідно та успішно. Незважаючи на те, що частина матеріалів була представлена програмно та подана до друку, частина презентована на засіданні та обговорена у колі колег, висновок однозначний: заявлені проблеми є досить актуальними і соціологія має досвід, можливості (методологічні та інструментальні) профілактики, вирішення чи прогнозування даних проблем, але міська влада в Україні не зацікавлена у тематиці міста. У перспективі соціологи сподіваються на докорінну зміну ситуації та більш тісну співпрацю із владними структурами.